

Eiropas Darba Drošības
un Veselības
Aizsardzības aģentūra

Latvijas nacionālais kontaktpunkts

Latvija

DARBA AIZSARDZĪBAS ZIŅAS

www.osha.lv

Valsts darba inspekcija

2007. gada 5. septembris 9.izdevums

Sveicināti rudenī!

Dace Avena,

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālā kontaktpunkta koordinatore,

Valsts darba inspekcijas Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

Līdz ar augustu ir beidzies atvaļinājumu laiks, ko mēs, rīdzinieki, izjūtam īpaši sāpīgi, jo tagad sastrēgumos jāpavada divreiz ilgāks laiks. Tomēr spraiņa atmosfēra ir ne tikai Rīgas ielās, bet arī darba aizsardzības jomā, kur šogad vēl gaidāmi vairāki svarīgi notikumi. Viens no tiem ir labās prakses balvas konkurss „Zelta ķivere 2007”, kas tiek rīkots informatīvās kampaņas Eiropas nedēļa drošībai un veselības aizsardzībai darbā „Stop – pārslo-dze!” ietvaros (3.lpp.). Valsts darba inspekcija (VDI) vēl līdz 14.septembrim aicina pieteikties šai balvai darba devējus, arodbiedrības, izglītības iestādes un citus uzņēmumus un iestādes, kur tiek īstenota laba prakse darba drošībā un veselības aizsardzībā. Arī šoreiz turpinām

jūs iepazīstināt ar pērnā gada labās prakses piemēriem (11.lpp.).

Savukārt, lai pievērstu sabiedrības uzmanību darba ergonomikai, drošībai un veselības aizsardzībai darba vietās Latvijā, tiek rīkots foto un mākslas darbu konkurss „Stop – pārslo-dze!” (5.lpp.). Konkursa organizatori aicina iesūtīt plakātus vai video par to, kā sev un apkārtnējiem ikdienā uzlabot ergonomiku un pasargāt no dažādiem negadījumiem strādājot, kā arī fotogrāfijas, kurās attēlota labā/negatīvā prakse saistībā ar risinājumiem darba drošībā (saistībā ar balsta un kustību sistēmu).

Šajā „DAZ” izdevumā rakstām par balsta un kustību sistēmas slimību novēršanu būvniecības nozares darbiniekiem (6.lpp.), kā arī varat lasīt turpinājumu iepriekšējā izdevumā iesāktajam rakstam par pareizu smagumu celšanu un pārvietošanu (7., 8., 9.lpp.).

Vēl saistībā ar darba drošību un veselības aizsardzību septembrī visā Latvijā tiks organizēti bezmaksas „Drošas darbavietas

iniciatīvas” semināri (3.lpp.). Tajos apmeklētāji varēs iegūt informāciju par aktuālo darba aizsardzības nozarē, kā arī tikties ar speciālistiem un saņemt informatīvos materiālus.

Lai novērstu darba radītās balsta un kustību sistēmas problēmas, šogad visā Eiropā tiek rīkotas vairākas informēšanas un inspicēšanas kampaņas. Arī Latvijā septembrī un oktobrī paredzēta informēšanas un inspicēšanas kampaņa transporta un veselības aprūpes nozarēs (4.lpp.). Kampaņas ietvaros VDI amatpersonas apsekos veselības un sociālās aprūpes iestādes un transporta uzņēmumus visā Latvijā, pievēršot uzmanību vairākiem, ar darba aizsardzību saistītiem, jautājumiem.

Šajā izdevumā vēl informējam jūs par Labklājības ministrijas izstrādātajiem priekšlikumiem, lai samazinātu nelegālo nodarbinātību būvniecībā (2.lpp.), par pirmajā pusgadā notikušajiem nelaimes gadījumiem (10.lpp.), kā arī sākam jaunu rakstu sēriju „Vibrācija” (12.lpp.).

„Darba aizsardzības ziņas”

Sagatavoja Sarmīte Bunka-Briljonka, Valsts darba inspekcijas Sabiedrisko attiecību nodaļas speciāliste

Ieteikumus un informāciju, kā arī e-pasta adreses, ja turpmāk vēlaties saņemt elektronisko izdevumu “Darba aizsardzības ziņas”, sūtīt uz e-pastu: Sarmite.Bunka@vdi.gov.lv

Samazinās nelegālo nodarbinātību būvniecībā

Lelde Rāfelde, Komunikācijas departamenta direktore

Marika Kupče, sabiedrisko attiecību speciāliste

Lai ierobežotu nelegālo nodarbinātību būvniecībā, galvenajam būvuzņēmējam būs pienākums sagatavot būvobjektos nodarbināto apliecības un kontrolēt, lai būvobjektā neiekļūtu nepiederošas personas bez apliecībām. Tās būs nepieciešamas gadījumos, kad būvdarbus vienā būvobjektā veic vairāki darbuuzņēmēji.

Šie pasākumi palīdzēs izskaust gadījumus, kad darba devēji un darbinieki izvairās no kontrolēm un soda, piemēram, aizbildinoties, ka uz būvobjektu atnākuši „ciemos”.

Ja vienā būvobjektā būvdarbus veiks vairāki darbuuzņēmēji, tiem būs jāiesniedz galvenajam būvuzņēmējam savu attiecīgajā objektā strādājošo saraksts. Tajā jānorāda nodarbinātā vārds, uzvārds, personas kods, darba līguma no-

slēgšanas datums un numurs, kā arī darbuuzņēmēja nosaukums.

Saņemot iepriekšminētos sarakstus, galvenais būvuzņēmējs sagatavos katra būvobjektā nodarbinātā apliecību, kurā papildus augstākminētajai informācijai iekļaus arī strādājošā fotogrāfiju. Pēc apliecību izgatavošanas tās, uzrādot personu apliecinošu dokumentu, saņems ikviens attiecīgajā objektā strādājošais. Nodarbinātajiem būs pienākums glabāt apliecību pieejamā vietā, nepieciešamības gadījumā to uzrādot kontrolējošo institūciju pārstāvjiem.

Vienlaikus grozījumi noteikumos precizē darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus. Tajā noteikti kritēriji un nepieciešamais zināšanu līmenis darba aizsardzības koordinātoriem projekta sagatavošanas un izpildes posmos. Paredzams, ka par būvniecības projekta sagatavošanas posma (no projekta izstrādes sākuma līdz būvdarbu uzsākša-

naī) prasību ievērošanu atbildīga būs Valsts būvinspekcija, bet par tā izpildes posmu – Valsts darba inspekcija (VDI).

Minētos priekšlikumus izstrādāja LM organizēta darba grupa, kurā darbojās pārstāvji no VDI, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības un Ekonomikas ministrijas. Tie iekļauti 23.augusta Valsts sekretāru sanāksmē izsludinātajos grozījumos Ministru kabineta noteikumos „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus”. Par tiem vēl lems valdība.

Minimālā alga 2008. gadā būs 160 lati

Lelde Rāfelde, LM Komunikācijas departamenta direktore

Marika Kupče, sabiedrisko attiecību speciāliste

No nākamā gada par 40 stundu darbu nedēļā minimālā darba alga būs 160 lati, bet minimālā stundas tarifa likme – 0,962 lati.

To paredz šodien valdībā apstiprinātie noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi, tādējādi nodrošinot tiesisku pamatu minimālās darba algas un minimālās stundas tarifa likmes apmēru noteikšanai valstī.

Saskaņā ar noteikumiem minimālo stundas tarifa likmi rēķina atbilstoši 2008. gada darba laika kalendāram, ņemot vērā gada vidējo darba stundu skaitu mēnesī. Bet pusaudžiem un tiem

cilvēkiem, kuri ir pakļauti paaugstinātam riskam, minimālā stundas tarifa likme būs 1,1 Ls mēnesī, jo viņiem saskaņā ar Darba likumu ir atļauts strādāt tikai septiņas stundas dienā un 35 stundas nedēļā.

Lai nodrošinātu, ka minimālo darba algu pilnā apmērā saņem tie darbinieki, kuri nostrādājuši visas mēnesī noteiktās darba stundas un kuriem algu par padarīto darbu rēķina pēc minimālās stundas tarifa likmes, darba devējam paredzēts pienākums izmaksāt minimālo algu par padarīto arī tajos mēnešos, kad darba stundu skaits ir mazāks par gada vidējo darba stundu skaitu mēnesī (piemēram, februārī).

Tāpat iekļauta atsevišķa norma, kas paredz, ka darbiniekiem, kuri nostrādājuši visas mēnesī noteiktās darba stundas, un kuriem nolīgta akorda algas sistēma, aprēķinātā darba alga nedrīkst būt mazāka par minimālo darba algu.

Pēc Finanšu ministrijas aprēķiniem minimālās algas paaugstināšanai no 120 uz 160 latiem no nākamā gada budžetā papildus nepieciešams 16,1 miljons latu. Plānots, ka papildus ieņēmumi budžetā būs 70,6 miljoni latu.

Saskaņā ar LM rīcībā esošiem statistikas datiem 2006. gadā minimālo darba algu vai mazāk saņēma 66,2 tūkstoši cilvēki jeb 8,9% no strādājošo kopskaita. Visvairāk minimālās algas saņēmēju – 58,7 tūkstoši cilvēku jeb 88,7% strādā privātajā sektorā, savukārt sabiedriskajā sektorā – 7,5 tūkstoši cilvēku (11,3%).

Atbilstoši 2003.gada noteikumiem par minimālo darba algu un minimālo stundas tarifa likmi šobrīd minimālā alga ir 120 lati, bet minimālā stundas tarifa likme – 0,713 lati.

Notiks semināri par to, kā padarīt darba vietu drošāku, veselīgāku un produktīvāku

Valsts darba inspekcija

Nelielam uzņēmumam nav viegli gūt panākumus biznesā. Neatkarīgi no tā, vai tas ir uzņēmuma vadītājs vai darbinieks, varētu šķist, ka rūpes par drošību un veselību darbavietā ir pēdējais, par ko vajadzētu uztraukties. Vai par to jāuztraucas tikai lielajām organizācijām? Drošība un veselība attiecas uz ikvienu. Tas nāk par labu gan darbiniekiem, gan uzņēmumam kopumā. Droša darba vieta ir veiksmīga uzņēmuma „kvalitātes pārvaldības plāna” neatņemama sastāvdaļa.

Daudzi mazie un vidējie uzņēmumi Eiropas Savienībā jau ir atklājuši, ka prioritātes piešķiršana drošībai un veselībai darba vietā ļauj darba devējiem un darba ņēmējiem sasniegt labākus rezultātus gan savā, gan uzņēmuma, gan klientu labā. Tādēļ aicinām arī mūsu valsts uzņēmumus veikt pasāku-

mus drošas un veselīgas darba vides nodrošināšanai saviem darbiniekiem.

„Drošas darbavietas iniciatīva”, ko īsteno **Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra** kopā ar **Valsts darba inspekciju (VDI)**, sniedz vienkāršu piekļuvi kvalitatīvai informācijai, lai ES uzņēmumi kļūtu veselībai draudzīgāki, spēcīgāki un produktīvāki.

Lai dalītos šajā vērtīgajā pieredzē, VDI aicina uz bezmaksas „Drošas darbavietas semināru”, kas notiks:

- 12. septembrī plkst. 10 Rīgā, „Grīvas mēbeles” telpās, Daugavgrīvas ielā 31, korpus 3,
- 18. septembrī plkst. 10 Tukumā, ledus un atpūtas centrā „Tuko”, Stādiona ielā 3,
- 20. septembrī plkst. 10 Daugavpilī, viesnīcā „Latgola”, Ģimnāzijas ielā 36,
- 25. septembrī plkst. 10 Cēsīs, viesnīcā „Tigra”, Ed. Veidenbauma ielā 2,
- 27. septembrī plkst. 10 Liepājā, vies-

nīcā „Amrita”, Rīgas ielā 7/9.

Seminārā varēsiet iegūt informāciju par aktualitātēm darba aizsardzības likumdošanas jomā un darba vides risku novērtēšanu mazos un vidējos uzņēmumos. Tāpat būs iespēja tikties ar darba drošības un veselības aizsardzības jomas profesionāļiem, uzņēmumu pārstāvjiem, kuri jau ir atklājuši priekšrocības, ko sniedz lielāka uzmanība drošības un veselības jautājumiem, kā arī saņemt praktiski pielietojamus informatīvos materiālus. Kampaņas laikā un pēc tās informatīvos materiālus varēs saņemt visās Valsts darba inspekcijas reģionālajās nodaļās un elektroniskā formātā: www.vdi.gov.lv un www.osha.lv.

Plašāku informāciju par semināru var iegūt un reģistrāciju veikt pa tālruni 7812241/faksu 7217771 vai elektroniski: kristine.circene@prae.lv. Vietu skaits ierobežots.

Darba inspekcija aicina pieteikties labās prakses balvas konkursam „Zelta ķivere 2007”

Dace Avena, Valsts darba inspekcijas Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

Informatīvās kampaņas Eiropas Nedēļa drošībai un veselības aizsardzībai darbā „Stop – pārslodze!” ietvaros Valsts darba inspekcija (VDI) līdz 14. septembrim jau piekto gadu aicina darba devējus, arodbiedrības, izglītības iestādes un citus pieteikties Labas prakses balvai, kas šogad ieguvusi nosaukumu „Zelta ķivere 2007”.

„Labas prakses konkursam ir liela nozīme, jo tā dalībnieki ik gadu apliecina, ka darba aizsardzības prasības ir veiksmīgi īstenojama prakse, turklāt līdz šim pieteiktie labās prakses piemēri atzinīgi novērtēti ne tikai Latvijas, bet arī Eiropas mērogā,” informē VDI direktore Rita Elce.

Balvu piešķiršanas mērķis ir ar konkurētspējīgiem piemēriem parādīt visiem Latvijas, vēlāk arī Eiropas, darba devējiem un darba ņēmējiem, izglītības iestādēm, darba aizsardzības speciālistiem un citiem, kādu labumu dod darba drošības

Pērņ balvu saņēma a/s „Grindeks”

un veselības aizsardzības prakses ieviešana. Labas prakses piemēri nav teorētiski vai hipotētiski risinājumi: tie ir jau īstenoti risinājumi ar mērķi veicināt darba drošības un veselības aizsardzības vadību darba vietā, un profilakses pasākumi, lai samazinātu balsta un kustību sistēmas traucējumu (BKSDT) biežumu, kā arī atbalstītu tos, kuri jau cieš no BKSDT.

Pērņ Labas prakses balvas konkursā piedalījās seši uzņēmumi. Par uzvarētāju un Labas prakses balvas ieguvēju tika atzīts lielākais zaļu ražotājs Baltijas valstīs – A/S „Grindeks”, kas darba aizsardzības jautājumus risina ļoti sistemātiski

un integrē tos darba procesā. A/S „Grindeks” ir attīstījis veiksmīgu sadarbību ar vairākām izglītības iestādēm, izveidojot īpašu jauniešu apmācības programmu, kas nodrošina praktisko iemaņu apgūšanu un sagatavo daudz zinošākus un atbildīgākus jaunos darbiniekus. Uzņēmums tika izvirzīts arī Eiropas Labas prakses balvas konkursam, kurā ieguva atzinību.

Katru gadu Eiropas nedēļa drošībai un veselībai darbā tiek velēta kādai noteiktai tēmai. Pērņ uzmanības centrā bija jaunieši, viņu nodarbinātība un pirmās darba gaitas, savukārt šogad „Stop – pārslodze!” mērķis ir veicināt integrētu vadības pieeju, pievēršot uzmanību BKSDT, cenšoties tās novērst, kā arī saglabāt, rehabilitēt un no jauna integrēt darbiniekus, kuri jau cieš no BKSDT.

Informāciju par šī gada Labās prakses balvas konkursu, tā nolikumu un pieteikuma anketu iespējams iegūt internetā www.osha.lv/ew2007.

Notiks inspicēšanas un informēšanas kampaņa transporta un veselības aprūpes nozarēs

Dace Avena, VDI Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

Latvijā pērn konstatēti 157 balsta un kustību aparāta arodslimību gadījumi, kas ir trešdaļa no kopējā aizvadītajā gadā valstī konstatēto arodslimību skaita. Veselības un sociālās aprūpes nozarē 2006.gadā 82 darbiniekiem konstatētas arodslimības, tai skaitā 39 darbiniekiem arodslimības radušās ergonomisko faktoru iedarbības rezultātā. Transporta, glabāšanas un sakaru nozares uzņēmumu darbiniekiem arodsaslimšanas apstiprinātas 98 gadījumos.

Lai novērstu darba radītās balsta un kustību sistēmas veselības problēmas, šogad visā Eiropā, tai skaitā arī Latvijā, tiek rīkotas vairākas informatīvās un inspicēšanas kampaņas.

Eiropas Vecāko darba inspektoru komiteja ir uzsākusi inspicēšanas un informēšanas kampaņu „Kravu apstrāde ar rokām transporta un veselības aprūpes nozarēs Eiropā”. Šīs kampaņas ietvaros arī Valsts darba inspekcijas amatpersonas šogad septembrī un oktobrī apsekos veselības un sociālās aprūpes iestādes un transporta uzņēmumus visā Latvijā, lai pārbaudītu, vai tajos pilnīgi tiek veikts darba vides risku novērtējums un apmācība saistībā ar pareizu smagumu pārvietošanu ar rokām, kā arī izvērtēs palīgīdzekļu izmantošanu smagumu pārvietošanas laikā.

Septembrī un oktobrī VDI inspektori apsekos veselības un sociālās aprūpes iestādes, kur izvērtēs arī palīgīdzekļu izmantošanu smagumu pārvietošanas laikā

Lai novērstu nelaimes gadījumus darbā un arodsaslimšanas, darba devējam ir jāpievērš uzmanība darba aizsardzības organizācijai un apstākļiem darba vietās savā uzņēmumā. Ir svarīgi, lai arī darbinieki būtu informēti un viņiem būtu dota iespēja piedalīties darba vides iekšējās uzraudzības veikšanā.

Informācija par kampaņas norisi, sazinoties ar kampaņas koordinatoriem: VDI Darba aizsardzības nodaļas galveno valsts darba inspektori Silviju

Grigorjevu (tel. 7021709); Austrumvidzemes reģionālajā valsts darba inspekcijā (RVDI) – Jolanta Feldere (tel. 4471224); Dienvidu RVDI – Harijs Dimants (tel. 5047462); Latgales RVDI – Alla Draška (tel. 5423396); Kurzemes RVDI – Ingūna Roze (tel.3428703); Rīgas RVDI – Aira Čekše (tel. 7021750); Zemgales RVDI – Laila Celmiņa (tel. 3090405); Ziemeļvidzemes RVDI – Rūta Kalniņa (tel. 4281731).

Informē par darbu ārvalstīs

Dace Avena, VDI Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja

Latvijas celtnieku arodbiedrība (LCA) kopīgi ar Norvēģijas arodbiedrību Fellesforbundet 23.augustā organizēja semināru nozares arodbiedrības biedriem par darbu ārzmēs.

Semināra laikā LCA pārstāve Jekaterina Vanaga sniedza ieskatu situācijas

analīzē par Latvijas būvnieku darbu Norvēģijā, kā arī informēja par LCA un Fellesforbundet vienošanos par sadarbību.

Uzaicinātā Valsts ieņēmuma dienesta pārstāve Inese Kemzāne informēja klātesošos par darbinieku sociālā un ienākuma nodokļa nomaksāšanas kārtību, strādājot ārzemēs.

Savukārt Norvēģijas arodbiedrības Fellesforbundet pārstāvji semināra dalībniekiem sniedza informāciju par situāciju Norvēģijas darba tirgū, de-

monstrēja filmu par Latvijas strādnieku nodarbināšanu šajā valstī un izplatīja informatīvos materiālus „Algas un darba apstākļi celtniekiem būvobjektos Norvēģijā”.

Kā informēja Valsts darba inspekcijas (VDI) direktore Rita Elce, kura kopā ar VDI Darba tiesību nodaļas vadītāju Vilni Virzu bija uzaicināta piedalīties seminārā, Norvēģijas darba inspekcija ir tiesīga slēgt būvobjektu, ja tajā tiek konstatētas nelegāli nodarbinātas personas.

VDI FOTO KONKURSA „STOP – PĀRSLODZE!” NOLIKUMS

Mērķis

Konkursa mērķis ir pievērst sabiedrības uzmanību darba ergonomikai, drošībai un veselības aizsardzībai darba vietās Latvijā.

Dalībnieki

Konkursā var piedalīties jebkurš Latvijas iedzīvotājs.

Darbu iesniegšana

- Fotogrāfijās jābūt attēlotiem pozitīviem/ negatīviem darba drošības risinājumiem saistībā ar balsta un kustību sistēmu.
- Fotogrāfiju iesniegšanas termiņš ir 2007.gada 12. oktobris (ieskaitot).
- Iesūtot konkursa darbu, jānorāda fotogrāfijas autora vārds, uzvārds un kontaktinformācija, viens autors konkursam drīkst pieteikt vairākas fotogrāfijas.
- Fotogrāfijas konkursam tiek pieteiktas, iesniedzot tās elektroniskā formātā Valsts darba inspekcijā, Kr.Valdemāra ielā 38; 3. stāvā (331. kabinetā), Rīgā vai nosūtot uz e-pasta adresi konkurss@vdi.gov.lv.
- Fotogrāfijas konkursam iesniedzamas tikai elektroniskā veidā - JPEG formātā ar minimālo attēla izšķirtspēju 640x480

(pikseļi).

Organizatori un vadītāji

Foto konkurss tiek organizēts Eiropas nedēļas drošībai un veselībai darbā 2007 “Stop – pārslodze!” ietvaros. Konkursu organizē Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra un Valsts darba inspekcija sadarbībā ar kampaņas partneriem.

Konkursa darbu vērtēšana

Konkursam iesūtītie darbi tiek apkopoti Valsts darba inspekcijas mājas lapā www.vdi.gov.lv sadaļā „Fotokonkurss” (katru nedēļu fotogrāfiju klāsts tiks papildināts ar attiecīgajā nedēļā iesūtītajām). Iesniegtos darbus laikā no 3.septembra līdz 19.oktobrim vērtē Valsts darba inspekcijas mājas lapas apmeklētāji. Vērtējums tiek izteikts ar balsojumu 5 baļļu sistēmā.

Apbalvošana

Konkursa dalībnieku apbalvošana notiks 2007.gada 26.oktobrī, par laiku un vietu uzvarētājiem paziņojot iepriekš, kā arī uz apbalvošanu uzaicināto sarakstu publicējot Valsts darba inspekcijas mājas lapā www.vdi.gov.lv un Eiropas Darba

drošības un veselības aizsardzības mājas lapā www.osha.lv.

Autortiesības

Piedaloties foto konkursā „STOP – PĀRSLODZE!”, tā dalībnieki apliecinā, ka:

- iesūtītās fotogrāfijas ir viņu pašu darbs. Fotogrāfijas iesūtītājs uzņemas atbildību pret trešo personu pretenzijām, kas varētu rasties saistībā ar iesūtītā darba publicēšanu Valsts darba inspekcijas izdotajās publikācijās vai mājas lapā,
- piekrīt sava darba iekļaušanai kopējā konkursa darbu izstādē,
- piekrīt sava darba izmantošanai nekomerciāla rakstura Valsts darba inspekcijas informatīvajos materiālos, kā arī mājas lapā, nesaņemot par to atlīdzību.

Papildinformācija

Plašāku informāciju var iegūt internetā – www.osha.lv vai www.vdi.gov.lv, tālrunis uzziņām 7021735.

VDI un Latvijas bērnu mākslinieciskās fantāzijas akadēmijas MĀKSLAS DARBU KONKURSA „STOP – PĀRSLODZE!” NOLIKUMS

Mērķis

Konkursa mērķis ir pievērst jauniešu uzmanību darba ergonomikai, drošībai un veselības aizsardzībai darba vietā

Dalībnieki

Konkursā var piedalīties jebkurš Latvijas skolas vai augstskolas vecuma jauniešs

Darbu iesniegšana

Darbus konkursam — uzzīmētu plakātu ar saukli vai video materiālu, kā arī jebkuru citu mākslas darbu par to, kā sev un apkārtējiem ikdienā uzlabot darba ergonomiku, pasargāt no dažādiem negadījumiem strādājot - jāiesniedz līdz 12. oktobrim, sūtot pa pastu vai iesniedzot personīgi Valsts darba inspekcijā Kr.Valdemāra ielā 38; 3. stāvā (331. kabinetā), Rīgā, LV 1010.

- Plakātu formāts – A2 (vēlams) vai A3
- Video formāts – DVD (īsfilmu garums līdz 5min.)

Organizatori un vadītāji

Plakātu un video konkurss tiek organizēts Eiropas nedēļas drošībai un veselībai darbā 2007 “Stop – pārslodze!” ietvaros. Konkursu Organizē Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra un Valsts darba inspekcija sadarbībā ar Latvijas bērnu mākslinieciskās fantāzijas akadēmiju un mākslinieku Jāni Anmani. Minēto organizāciju vadītāji un /vai nominētie pārstāvji veido konkursa žūriju.

Apbalvošana

Konkursa dalībnieku apbalvošana notiks 2007.gada 25.oktobrī, par laiku un vietu uzvarētājiem paziņojot iepriekš, kā arī uz apbalvošanu uzaicināto sarakstu publicējot Valsts darba inspekcijas mājas lapā www.vdi.gov.lv un Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības mājas lapā www.osha.lv.

Autortiesības

Piedaloties mākslas darbu konkursā

„STOP – PĀRSLODZE!”, tā dalībnieki apliecinā, ka:

- ir iesūtītā darba autori. Mākslas darbu iesūtītājs uzņemas atbildību pret trešo personu pretenzijām, kas varētu rasties saistībā ar iesūtītā darba publicēšanu Valsts darba inspekcijas izdotajās publikācijās vai mājas lapā,
- piekrīt sava darba iekļaušanai kopējā konkursa darbu izstādē,
- piekrīt sava darba izmantošanai nekomerciāla rakstura Valsts darba inspekcijas informatīvajos materiālos, kā arī mājas lapā, nesaņemot par to atlīdzību.

Papildinformācija

Plašāku informāciju var saņemt internetā – www.osha.lv vai www.vdi.gov.lv, tālrunis izziņām 7021735.

Balsta un kustību sistēmas slimību novēršana būvniecības nozares darbiniekiem

Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Riska novērtēšana

Ļoti svarīgi veikt atbilstošu darbavietas kaitīgo faktoru un risku novērtēšanu, lai būtu pamats uzlabojumu veikšanai. Darba devēju pienākums ir novērtēt drošības un veselības riskus viņu darbavietās un pēc tam uzlabot strādnieku un citu cilvēku, kurus tas varētu ietekmēt, drošības un veselības standartus.

Riska novērtēšana ietver kaitīgo faktoru noteikšanu un pēc tam attiecīgo risku lieluma novērtēšanu. Uzdevums ir novērst vai vismaz samazināt nelaimes gadījumu, traumu vai saslimstības potenciālu, kuru rada veicamie darbi un uzdevumi. Tādējādi labs riska novērtējums veidos pamatu pārmaiņām darbavietā, lai novērstu balsta un kustību sistēmas slimības (BKSS) un veiktu pārmaiņas, kas palīdzēs samazināt uzņēmuma izmaksas, ko rada zaudēta produkcija, kompensācijas prasības un augstākas apdrošināšanas prēmijas.

Personai, kura veic novērtēšanu, jābūt atbilstoši apmācītai un ar attiecīgu pieredzi, un riska novērtējuma sarežģītība būs atkarīga no celtniecības vietas lieluma un tipa.

Ir vairāki risku novērtēšanas modeļi. Šeit tiek piedāvāta viena, 'soli-pa-solim', pieeja.

1. Nosakiet kaitīgos faktorus

Padomājiet par darbu, kas tiek veikts, un nosakiet, kas varētu radīt vai palielināt BKSS risku. Piemēram:

- Atkārtotās darbības, tādas kā kalšana vai urbšana,
- Darba veikšana augstāk par plecu līmeni.

Parunājiet ar strādniekiem un viņu meistariem. Iesaistiet viņus riska novērtēšanas procesā un pastāstiet viņiem, ko jūs darāt, lai samazinātu risku.

2. Izlemiet, kurš var būt apdraudēts un kādā veidā

Padomājiet par ikvienu, kurš var tikt ievainots. Īpaša uzmanība jāpievērš to profesiju strādniekiem, kuri saskaras

ar lielāku risku.

3. Novērtējiet riskus un pieņemiet lēmumus par turpmāko rīcību

Apsveriet, kā pakļaušana riskiem var izraisīt BKSS:

- Vai iespējams pilnībā novērst kaitīgos faktorus?
- Vai risku var kontrolēt?
- Vai iespējams veikt pasākumus, lai pasargātu visus strādājošos?
- Vai nepieciešami individuālie aizsardzības līdzekļi, lai pasargātu strādniekus no riskiem, kurus nav iespējams novērst ar kolektīviem aizsardzības līdzekļiem? Piemēram:
- Vai iespējams izmantot mehāniskus pārvietošanas līdzekļus, lai novērstu vai samazinātu nepieciešamību pārvietot materiālus ar rokām?
- Vai dažu uzdevumu veikšanai nepieciešama īpaša roku aizsardzība?

4. Rikojieties

Pēc riska novērtējuma pabeigšanas uzskaitiet nepieciešamos preventīvos pasākumus pēc to prioritātes, tad veiciet pasākumus, iesaistot procesā strādniekus un viņu pārstāvjus. Pasākumi jākoncentrē uz preventīviem pasākumiem (pirmkārt, lai pārtrauktu traumu gūšanu un slimību rašanos), tomēr jādomā arī par pasākumiem, kā līdz minimumam samazināt gūto ievainojumu smagumu.

Svarīga preventīvo pasākumu daļa ir nodrošināt, lai visi darbinieki saņemtu pienācīgu informāciju un apmācību. Nodrošiniet labu dokumentāciju par noteiktiem kaitīgiem faktoriem un riskiem tām grupām, kuras pakļautas vislielākam riskam, un par to traumu veidu, kurus viņi var gūt. Sniedziet informāciju par pasākumiem, kurus jūs esat īstenojuši, lai uzlabotu veselību un drošību darbavietā, un par veidiem, kā izvairīties no specifiskiem kaitīgiem faktoriem un riskiem.

Izskatot preventīvos pasākumus, padomājiet par:

- Darbavietu – piemēram, vai darbavietas izvietojumu var uzlabot tā, lai izvairītos no uzdevumiem, kuru izpildei nepieciešams liels spēks neērtās statiskās darba pozās?

- Darba vidi – piemēram, vai lietoja-

miem instrumentiem ir ergonomsks dizains? Vai iespējams izmantot elektriskos instrumentus, lai samazinātu darba veikšanai nepieciešamo spēku? Vai šādu instrumentu izmantošanas rezultātā strādnieks būs pakļauts lielākai plaukstu-roku vibrācijai?

- Strādniekiem – strādnieki jāapmāca, lai celtu viņu informētību par ergonomiskiem faktoriem, un lai viņi atpazītu un izvairītos no nedrošiem darba apstākļiem. Bez tam, strādniekiem jāsaprot, kādēļ ir svarīgi pievērst uzmanību preventīviem pasākumiem, un kas var notikt, ja tie netiek ievēroti. Viņi jāinformē arī par ieguvumu, ko dod labas prakses un darba metožu pārņemšana.

- Darba uzdevumiem – viena no svarīgākajām prasībām ir samazināt darbam nepieciešamo fizisko spēku, samazinot nepieciešamā spēka līmeni, kustību atkārtosanos, neērtas pozas un/vai vibrāciju. Tas bieži rada nepieciešamību izmantot materiālu pārvietošanas mehānismus.

- Darbu vadību – piemēram, labāka darba plānošana vai drošu darba sistēmu ieviešana. Iespējams pārdaļīt darba uzdevumus strādnieku starpā, lai samazinātu atkārtotās kustības, lielu roku piepūli un ilgstošu liekšanu un griešanu?

Organizatoriskā līmenī praktisko pasākumu skaitā ir atbilstošu darba/atpūtas laika proporciju noteikšana, lai samazinātu noguruma rašanos, pārtraukumu organizēšana un darbu rotācijas ieviešana. Uzņēmuma līmenī jāstimulē drošības kultūras veidošanās, iesaistot ieinteresētās puses BKSS riska faktoru identificēšanā un kontrolēšanā, un uzlabojot drošības un uzraudzības pasākumus.

5. Iegūtās informācijas pārskatīšana

Kad būtiski tiek mainītas darba metodes, svarīgi pārliecināties, vai nav radušies jauni kaitīgie faktori, kurus jākontrolē.

Pareiza smagumu celšana un pārvietošana

Turpinājums iepriekšējā „DAZ” izdevumā iesāktajam tematam par smagumu celšanu un pārvietošanu.

Kādi ir darba devēja pienākumi un tiesības?

Darba devējam ir jānodrošina, lai darba veikšana neapdraudētu nodarbinātā drošību un veselību. Attiecībā uz smagumu pārvietošanu, darba devēja galvenos pienākumus varētu formulēt šādi:

- izvairīties no nepieciešamības nodarbinātajiem pārvietot smagumus ar fizisku spēku, cik vien tas ir praktiski iespējams;
- novērtēt darba vides risku, ko var izraisīt smagumu pārvietošana;
- samazināt darba vides risku, ko var izraisīt smagumu pārvietošana, cik vien tas ir praktiski iespējams.

Izvairīšanās no smagumu pārvietošanas ar fizisku spēku

Situācijās, kad jāpārvieto smagums, vispirms ir jānoskaidro, vai tiešām tas vispār ir jāpārvieto. Piemēram, vai nav iespējams izkraut kravu un novietot to uzreiz tā, lai tā tālāk nav jāpārvieto ar rokām. Jāpārlicinās arī, vai katrā konkrētajā gadījumā smago priekšmetu tiešām nepieciešams pārvietot, vai arī to var apstrādāt turpat uz vietas, vai arī uzreiz novietot vajadzīgajā vietā, piemēram, iekārtu vai izejmateriālu montāža to tālākajā lietošanas vietā. Iespēju robežās samazināt nepieciešamību pārvietot smagumus ar fizisku spēku var īstenot, izmantojot dažādus palīg līdzekļus, īpaši mehāniskās un elektriskās iekārtas, vai veicot dažādus organizatoriskus pasākumus.

Darba vides riska novērtējums

Darba devējam vismaz reizi gadā jāveic darba vides riska novērtējums, analizējot smagumu pārvietošanas darbus un izvērtējot, vai to veikšana neapdraud nodarbināto veselību, kā arī to, vai nav iespējams smagumu pārvietošanas procesu uzlabot. Prasības darba vides risku novērtēšanas procesam ir noteiktas 2001. gada 23. augusta Ministru kabineta noteikumos Nr. 379 “Darba

vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”. Risku novērtēšanā noteikti jāiesaista nodarbinātie, kuri veic smagumu pārvietošanu, un jāuzklausa viņu viedoklis, jo viņi vislabāk pārzina veicamā darba uzdevumus un darba procesu. Novērtējot smagumu pārvietošanu, būtiski ir veikt risku novērtējumu katram atšķirīgajam darbam, kā arī izvērtēt katra nodarbinātā spējas veikt konkrēto darbu – jāņem vērā nodarbinātā piemērotība un fiziskās spējas veikt uzdoto darbu. Tas nozīmē, ka jāņem vērā fakts, ka cilvēki ir dažādi un visiem nodarbinātajiem nedrīkst uzdot pārvietot vienādu smagumus.

Kādi darba vides riski jāņem vērā, pārvietojot smagumus?

Veicot darba vides riska novērtēšanu, pārvietojot smagumus, jāņem vērā šādi parametri:

– pārvietojamā priekšmeta īpašības:

- priekšmeta masa ietver visu, kas saistīts ar priekšmetu, t.sk. iepakojumu, baterijām, kā arī tehnisko palīg līdzekļu, priekšmetu pārvietošanu ar rokām – jo smagāks ir priekšmets, jo tuvāk tas ir jānes ķermenim un jo retāk to drīkst celt;
- priekšmeta masas sadalījums un stabilitāte – masas sadalījums nosaka objekta smaguma centru. Kur vien iespējams, smaguma centram ir jābūt sadalītam vienādi starp abām rokām un vērstam, cik tuvu vien iespējams ķermenim. Pārvietojot priekšmetu, smaguma centram jābūt nekustīgam. Ja tas nav iespējams (piemēram, pārvietojamais smagums ir šķidrums), jābūt attiecīgai norādei uz objekta.
- priekšmeta izmērs (lielums) – ja priekšmeti tiek satverti ar abām rokām, tad vienas malas garumam nevajadzētu pārsniegt plecu platumu (apmēram 60 cm) un otras malas garumam – 50 cm (rekomendē 35 cm un mazāk), lai varētu priekšmetu turēt cieši pie ķermeņa. Priekšmeta augstumam jābūt tādā, lai netraucētu personas redzamību. Iespēju robežās jāizvairās no nepieciešamības turēt vienu roku virs priekšmeta, bet otru roku zem tā. Šādas situācijās nepieciešams lietot īpašus smagumu pārvietošanas palīg līdzekļus.

- satvēriens un rokturi – priekšmetu virsmas īpašībām jābūt piemērotām ērtai priekšmetu pārvietošanai. Priekšmetam jābūt ērti satveramam un noturamam, tāpēc labāk, ja pārvietojamam priekšmetam ir rokturi vai piemērotas gropes labākai priekšmeta satveršanai. Rokturu diametram jābūt no diviem līdz četriem cm. Rokturiem nedrīkstētu būt asi stūri un tiem nevajadzētu nospīst pirkstus. Rokturu vai gropju platumam jābūt vismaz 12,5 cm, lai to varētu ērti satvert ar cimdā tērptu roku, nodrošinot 7 cm platu telpu virs pirkstiem. Optimālā roktura forma ir cilindriska vai elipsveida. Rokturu formai jābūt tādai, kas atļauj veikt āķveida vai spēka satvērienu ar normālas rokas – plaukstu pozīciju.

– pārvietošanas apstākļi:

- attālums no ķermeņa – jo tālāk no ķermeņa tiek pārvietots priekšmets, jo lielāks ir risks (vēlams, lai priekšmetu nestu ne tālāk kā 18 cm no ķermeņa, mērot no potīšu viduspunkta);
- priekšmeta nešanas augstums – ieteicams, lai, pārvietojot smagumus, attālums no vidējā pirksta līdz zemei būtu 60 – 90 cm;
- priekšmeta sākuma un beigu augstums – lielāks risks pastāv, ja priekšmets jāceļ no zemes, jānovieto uz zemes, jāņem virs plecu augstuma vai jānovieto virs plecu augstuma;
- starpība starp priekšmeta sākuma augstumu un beigu augstumu – jo lielāka starpība, jo lielāks risks, ieteicams, lai starpība būtu ne lielāka par 25 cm;
- priekšmetu pārvietošanas biežums un ilgums – muskuļi nogurst ātrāk, ja smagums jāceļ biežāk kā divas līdz piecas reizes minūtē, tādēļ, jo biežāk jāceļ smagums, jo īsāks ir laiks, kurā nodarbinātais drīkst pārvietot smagumus;
- nodarbinātā iespējas ietekmēt smagumu pārvietošanas ātrumu;
- darba pozas, piemēram, ķermeņa pagriešana, noliekššanās, priekšmetu celšanu no grīdas u.c.;

Turpinājums 8.lpp.

Turpinājums no 7.lpp.

- pārvietošanas attālums, nesot smagumu ar rokām – smagumu pārnesšanas maksimālajam attālumam jābūt pēc iespējas mazākam (vēlams ne vairāk kā divi metri), vēlams bez pagriezieniem un bez augstuma izmaiņām (īpašs risks ir situācijās, kad priekšmets jānes pa ēku kāpnēm);
- pārvietošanās virsmas (brīvi pārvietošanās ceļi, tīra, gluda, neslidena virsma, virsma bez pakāpieniem u.c.);
- pietiekami liela darba vieta, it īpaši vertikālajā plaknē;
- smagumu pārvietošana ar vienu roku – ja priekšmetu pārvietošana tiek veikta tikai ar vienu roku, tas var būt bīstami (piemēram, nešana vienā rokā, ja nepieciešams vienlaicīgi kāpt pa kāpnēm);
- priekšmetu pārvietošana, kuru veic divas personas, samazina nodarbinātā slodzi, tajā pašā laikā rada papildus kaitīgos faktorus – grūtības koordinēt kustības;
- priekšmetu pārvietošana, kas saistīta ar priekšmeta pagriešanu ap tā asi u.c.

– **izmantotie tehniskie palīgīdzekļi:**

- tehnisko palīgīdzekļu piemērošana darba uzdevumam;
- nodarbināto apmācības pietiekamība darbam ar tehniskajiem palīgīdzekļiem;
- palīgīdzekļu pieejamība tikai apmācītiem nodarbinātajiem;
- veiktās tehniskās apkopes atbilstoši ražotāja norādījumiem;

– **nodarbinātā īpašības:**

- nodarbinātā veselības stāvoklis (veiktas pirmreizējās un periodiskās obligātās veselības pārbaudes);
- piemērošana veicamajam darbam – nepieciešams atcerēties, ka cilvēks var pacelt daudz vairāk nekā droši pārvietot, tādēļ nedrīkst izmantot jautājumu „Vai vari šo pacelt?” par kritēriju, lai noteiktu, vai nodarbinātais ir piemērots attiecīgā smaguma pārvietošanai;
- nodarbināto apmācība par smaguma pārvietošanas un ergonomikas principiem, kā arī pārvietojamā smaguma masu, smaguma centra izvietojumu un citiem būtiskiem faktoriem;
- piemērota darba apģērba un individuālo aizsardzības līdzekļu lietošana;

– **vides faktori** – vibrācija, klimatiskie

Darba devējam ir jānodrošina, lai darba veikšana neapdraudētu nodarbinātā drošību un veselību

apstākļi (vējš, lietus u.c.), siltuma apstākļi, nepiemērots apgaismojums, slidens pamats, troksnis, ķīmiskie faktori u.c.;

– **vairāku minēto apstākļu kombinācija** (jo vairāk nelabvēlīgo apstākļu pastāv vienlaikus, jo lielāks ir risks nodarbināto veselībai, kas rodas, veicot smagumu pārvietošanu).

Iespējamie pasākumi, kas samazina darba vides risku, pārvietojot smagus

Iespējamie pasākumi, kas samazina darba vides risku, pārvietojot smagus, iedalāmi vairākās grupās:

- **tehniskie pasākumi**, piemēram, darba procesa automatizēšana, kas vairumā gadījumu ir dārgs, laikietilpīgs un specifisks process, tomēr uzskatāms par vienu efektīvākajiem pasākumiem, kas samazina risku, kas saistīts ar smagumu pārvietošanu;
- **organizatoriskie pasākumi** (skatīt tālāk);
- **smagumu celšanas un pārvietošanas palīgīdzekļi** (skatīt tālāk);
- piemērotu **individuālo aizsardzības līdzekļu** un darba apģērba lietošana, piemēram, ērti apavi ar elastīgu un neslidenu zoli un pirkstgalu aizsardzību, ērti cimdi, kas piemēroti smagumu pārvietošanai, pārvietojot stiklus, speciāli, izturīgi cimdi, vēnu aizsargi, apavi.

Kādi ir organizatorisko pasākumu piemēri?

Daudzi līdzekļi prasa ne tik daudz finansiālos ieguldījumus, cik izdomu un

zināšanas, pilnveidojot darba procesu, piemēram, nodrošinot, lai nodarbinātais smagumu var pacelt un nolikt ērtā augstumā, lai tas nav tālu jānes, lai nodarbinātie varētu pilnvērtīgi un regulāri atpūties un ieturēt maltītes (atpūties un paēdis cilvēks saglabās pietiekami augstas darba spējas visu darba dienu utt.), apmācot nodarbinātos par pareizi smagumu pārvietošanas principiem. Var minēt šādus biežāk izmantojamus organizatoriskos pasākumus:

- pārplānot darba procesa organizāciju, darba vietas plānojumu un iekārtojumu, piemēram, ērtāk un parocīgāk izvietot paletes, galdus, nodrošināt pietiekamu darba zonas platību u.tml.;
- nodrošināt brīvus pārvietošanās ceļus, piemēram, izstrādājot shēmas, kur uzglabāt kravas, nodrošināt gludu, tīru un neslidenu grīdu, stacionāro smagumu pārvietošanas līdzekļu gadījumā – stabilu pamatni;
- nodrošināt piemērotus mikroklimata parametrus (samazināt caurvēju, neveikt darbus sliktos laika apstākļos);
- nodrošināt piemērotu apgaismojumu;

Turpinājums 9.lpp.

Turpinājums no 8.lpp.

- nodrošināt nodarbināto periodisku rotāciju, dažādojot veicamās funkcijas (piemēram, 1 stundu nodarbinātais veic smagumu pārvietošanu, pēc tam nākamā stundu veic vieglāku darbu, pēc tam atkal 1 stundu – smagumu pārvietošanu);

- ieteicams nodrošināt, lai nodarbinātais pats varētu noteikt sava darba ritmu un izvēlēties, kad izmantot pārtraukumu un atpūsties;

- plānot smagumu pārvietošanu, iesaistot vairākus nodarbinātos;

- nodrošināt smagumu, ko pārvieto ar rokturiem (piemēram, izvēloties cita veida kastes u.c.);

- izvairīties no lielu vai neērtu smagumu pārvietošanas (stumšanas, grūšanas, vilkšanas u.c.), samazinot pārvietojamās smagumus un pārvietojamā attālumu, plānojot kravu izvietojumu;

- nodrošināt nodarbinātajiem regulāras atpūtas iespējas telpā ar piemērotu mikroklimatu (ziemā – apkurināmās telpās, karstos cehos – vēsās telpās), nodrošināt ar dzeramo ūdeni, ja darbs tiek veikts karstās telpās utml.;

- regulāri informēt un apmācīt nodarbinātos (pasaulē veiktie pētījumi norāda, ka efektīvāka apmācība ir tad, ja pēc apmācības veikšanas darba vadītājs regulāri uzrauga un aizrāda par neprecizitātēm, kas tiek pieļautas smagumu pārvietošanas procesā):

- darbam ar aprīkojumu;
- par smagumu specifiku (pārvietojamā priekšmetu raksturu un saturu);
- par smagumu pārvietošanas ergonomiskajiem principiem un drošām pārvietošanas metodēm (skatīt atgādni nodarbinātajiem „Par drošu smagumu pārvietošanu.”);
- par atslodzes vingrinājumu veikšanu u.c.

Kas jāzina par smagumu celšanas un pārvietošanas tehniskajiem palīgīdzekļiem?

Smagumu celšanas un pārvietošanas tehniskie palīgīdzekļi ir ierīces, kas pilnīgi vai daļēji atvieglo celšanas un

Pārvietojot smagumus, ne vienmēr nepieciešams fizisks spēks. Smagumus var celt un pārvietot arī ar dažādiem palīgīdzekļiem

pārvietošanas nepieciešamību vai smago fizisko darbu, kā arī uzlabo darba apstākļus, samazinot ķermeņa slodzi. Tā, piemēram, smagumus var celt un pārvietot ar speciāliem ratiņiem, elektrokrāvējiem, telferiem, mehānisko vinču vai elektrisko vinču. Smagumu celšanas, pārvietošanas un pacelšanas palīgīdzekļus var iedalīt:

- līdzekļos, kas paredzēti celšanai (piemēram, mehāniskās, elektriskās, hidrauliskās un pneimatiskās, u.c. iekārtas);

- līdzekļos, kas paredzēti celšanai un pārvietošanai (piemēram, mehāniskās, elektriskās, hidrauliskās, kā arī dīzeļiekārtas u.c.).

Tajā pašā laikā nepieciešams atcerēties, ka, darbojoties ar iepriekšminētajiem palīgīdzekļiem, ir jābūt pietiekoshi lielai vietai, lai nodarbinātais varētu izmantot iepriekšminēto aprīkojumu un tajā pašā laikā ieņemt piemērotu un ērtu darba pozu. Turklāt, lietojot visus šos palīgīdzekļus, jāuzmanās no pašu palīgīdzekļu radītā riska, jo tās ir paaugstinātas bīstamības iekārtas, un pirms ekspluatācijas jāveic nepieciešamie pasākumi, piemēram, nodarbināto instruēšana un apmācība. Strādājot ar šo aprīkojumu un iekārtām, jāatceras, ka jānodrošina iekārtu ikdienas, kā arī periodiskās apkopes un pārbaudes, lai iekārtas būtu darba kārtībā, sertificētas un atbilstu visām nepieciešamajām ES un LR normatīvo aktu prasībām. Piemēram, darba aizsardzības prasības darba aprīkojumam ir noteiktas 2002. gada 9. decembra MK noteikumos Nr.526 „Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā”, kuros ir noteiktas arī specifiskās prasības darba aprīkojumam,

Kur var iepazīties ar MK noteikumiem?

Viena no pilnīgākajām interneta mājas lapām par darba aizsardzības jautājumiem ir Eiropas Darba Drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālā kontaktpunkta Latvijā mājas lapa: www.osha.lv

Normatīvie akti ir pieejami mājas lapā www.likumi.lv

Kur un kādā veidā var saņemt informāciju un konsultācijas?

- **Valsts darba inspekcijā**

K.Valdemāra ielā 38, Rīgā, LV-1010
Tālrunis: 8008004

www.vdi.lv vai Valsts darba inspekcijas reģionālajās inspekcijās

- **LR Labklājības ministrijas Darba aizsardzības politikas nodaļā**

Skolas ielā 28, Rīgā, LV-1331

Tālrunis: 7021527, 7021526

www.lm.gov.lv

- **Latvijas darba devēju konfederācija**

Vīlandes ielā 12-1, Rīga, LV-1010

Tālrunis: 7225162

www.lddk.lv

- **Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība**

Bruniņu ielā 29/31, Rīgā, LV-1001

Tālrunis: 7270351, 7035960

<http://www.lbas.lv/>

kas paredzēts smaguma celšanai (noteikumu 50.-63.punkts).

Celšanas palīgīdzekļus izvēlas, ņemot vērā pārvietojamās kravas specifiku, satveršanas vietu, takelāžu un laika apstākļus, kā arī smagumu pārvietošanas veidu un konfigurāciju. Visiem smagumu pārvietošanas tehniskajiem palīgīdzekļiem ir jābūt pietiekami izturīgiem, stabiliem un piemērotiem darba uzdevumiem (piemēram, paceļamās kravas lielumam un smagumam). Uz celšanas iekārtas nepārprotami jābūt norādītai mehānisma nominālajai celtspējai un aizliegumam celt cilvēkus (ja iekārta nav paredzēta cilvēku celšanai).

Sagatavots pēc Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras materiāliem

Visvairāk nelaimes gadījumu apstrādes rūpniecībā

Agnija Beča, VDI Stratēģijas un analīzes nodaļas vecākā valsts darba inspektore

2007. gada 1. pusgadā Valsts darba inspekcija (VDI) darba vietās veica 122 smago un 28 letālo nelaimes gadījumu (NG) speciālo izmeklēšanu, kā arī reģistrēja 715 darba devēju sastādītos nelaimes gadījumu aktus. Kopumā valstī 1. pusgadā nelaimes gadījumos darba vietās cieta 865 darbinieki.

Analizējot notikušos NG pa reģioniem, var secināt, ka visvairāk to ir bijis Rīgas reģionā – 50 %, Kurzemes reģionā – 14 %, Ziemeļvidzemes reģionā – 10 %. Gan Rīgas, gan Ziemeļvidzemes, gan Kurzemes reģionā visvairāk nelaimes gadījumu notikuši apstrādes rūpniecībā.

Visvairāk nelaimes gadījumi notikuši

kokapstrādes nozarē – 13 %, būvniecībā – 11%, kā arī transporta papilddarbība un palīgdarbība – 6 %. Kā galvenie cēloņi šajās nozarēs notikušajiem nelaimes gadījumiem jāmin darba drošības noteikumu vai instrukciju neievērošana no darbinieku puses (26 % gadījumu no visiem NG cēloņiem), kā arī trūkumi darba vadībā un nepietiekama darbinieku instruēšana un apmācība (6% no visiem NG cēloņiem), kā arī ceļu satiksmes noteikumu neievērošana (6% no visiem NG cēloņiem).

Visbiežāk nelaimes gadījumos cietuši darbinieki, kuri strādā vidēja lieluma uzņēmumos (no 50 – 249 strādājošie) – 33 %.

Analizējot nelaimes gadījumus sadalījumā pēc darba stāža, jāsecina, ka visbiežāk cietuši tie darbinieki, kuriem darba stāžs ir bijis līdz vienam gadam (324 NG) un no viena līdz trim gadiem (254 NG). Kopumā šādi ir bijuši 578 gadījumi jeb 67 % no visiem notikuša-

jiem nelaimes gadījumiem.

Visbiežāk nelaimes gadījumos cietuši darbinieki vecumā no 45 – 54 gadiem (219 NG jeb 25 %), no 35 – 44 gadiem (182 NG jeb 21 %), kā arī no 25 – 34 gadiem (156 NG jeb 18 %). Visās šajās vecuma grupās visvairāk nelaimes gadījumi notikuši apstrādes rūpniecībā (186 NG jeb 22 %).

Kā galvenie nelaimes gadījumu cēloņi jāmin:

- Darba drošības noteikumu vai instrukciju neievērošana no darbinieku puses – 367 gadījumi jeb 36 %;

- Nepietiekama uzmanība no darbinieku puses – 279 gadījumi jeb 28 %;

- Trūkumi darba vadībā, nepietiekama kontrole, kā arī neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība – 88 gadījumi jeb 9 %;

- Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana – 55 gadījumi jeb 5 %.

Pieaug arodslimību skaits

Lilija Vancāne, Stratēģijas un analīzes nodaļas vecākā eksperte arodveselības jautājumos

2007.gada 1.pusgadā Valsts darba inspekcija no Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centra arodslimībās saņēma 401 darba vietas higiēniskā raksturojuma pieprasījumu. Pamatojoties uz tiem tika sastādīti 385 darba vietas higiēniskie raksturojumi un sagatavotas 44 vēstules.

Šā gada pirmajā pusgadā Latvijā konstatēti 428 pirmreizējie arodslimnieki. Tas ir par 155 jeb 56,7 procentiem vairāk kā iepriekšējā gadā.

Augstāka saslimstība ar arodslimībām reģistrēta gan sievietēm, gan vīriešiem (211 siev., 217 vīr. 2007.g.1. p/g – 129 siev., 144 vīr. 2006.g. 1. p/g).

Tāpat kā iepriekšējā gadā, visvairāk saslimušo ir iekārtu un mašīnu operatoru un izstrādājumu montieru grupā 155 jeb 36,2 procenti, pēc tam kvalificēti strādnieki un amatnieki 112 jeb 26,1 procenti, speciālisti 39 jeb 9,1 procenti un vienkāršās profesijās nodarbinātie 8,6 procenti.

Izvērtējot arodslimību gadījumus pa ekonomiskās darbības veidiem, vērojams arodslimnieku skaita pieaugums visās nozarēs. Lielākais skaits arodslimnieku reģistrēts apstrādes rūpniecībā – 138 jeb 32,2 procenti, tad transporta, glābšanas un sakaru nozarē – 76 jeb 17,7 procenti, veselības un sociālās aprūpes nozarē 61 jeb 14,2 procenti un lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības nozarē – 47 jeb 10,9 procenti.

Izskatot gadījumus pa arodslimību grupām, var secināt, ka arodslimnieku skaits pieaudzis skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimību grupā par 78

gadījumiem jeb divas reizes, ievainojumu, saindēšanās un citu ārējo iedarbību seku grupā par 34 jeb 1,5 reizes (vibrācijas slimība) un elpošanas sistēmas slimību grupā par 19 jeb 1,6 reizes, infekcijas un parazitārās slimības par 9 jeb 2,5 reizes. Par trim samazinājiem saslimušo skaits ar nervu sistēmas slimībām.

81,7 procenti ir konstatētas fizikālu aģentu izraisītās slimības, kurām par cēloni ir fizikālie un biomehāniskie faktori.

Lielākais arodslimnieku skaits ir vecumā no 55 līdz 64 gadiem – 179 jeb 41,8 procenti, no 45 līdz 54 gadiem – 145 jeb 33,8 procenti un no 35 līdz 44 gadiem – 58 jeb 13,5 procenti.

149 arodslimnieki jeb 34,8 procenti nostrādājuši kaitīgā faktora ietekmē no 21 līdz 30 gadiem, 60 jeb 14,0 procenti no 31 līdz 35 gadiem, no 36 līdz 40 gadiem – 60 jeb 14,0 procenti un no 16 līdz 20 gadiem 56 jeb 13,0 procenti.

„Nākotnes kompetences” prasmes palielina mācekļu drošību

Sīkāka informācija:

Stefan.bayer@rhi-ag.com
radenthein@rhi-ag.com

Temats

Veicinot riska apzināšanos pēc iespējas agrāk, tiek veicināta jauno darbinieku personiskā izaugsme. Jaunā prasme „Nākotnes kompetence” tiek apgūta drošības, veselības, sociālo un tehnisko prasmju savstarpējā mijiedarbībā.

Problēma

Jauno, gados jauno strādājošo vieglā ievainojamība nelaimes gadījumos darbā.

Risinājums

Apmācību pieeja balstās uz mūža izglītības koncepciju. Strādājošie nodrošina nepārtrauktu attīstību, pilnveidojot savas zināšanas paši pēc savas iniciatīvas. Saskaņā ar šo pieeju vienīgi tehnisko prasmju attīstība ir nepietiekama. Tikai savienojumā ar personas pašas kompetenci individuālās prasmes būs efektīvas. Šī filozofija ir pamatā kompānijas pieejai „Nākotnes kompetences” prasmes mācekļu apmācībā.

„Nākotnes kompetences” projekts

Apmācot mācekļus par montāžas atslēdzniekiem, elektrīkiem, inženiermehāniķiem/radio/televīzijas mehāniķiem, utt. kompānijas mērķis ir nākotnē padarīt viņus *rentablus*, nodrošinot viņiem jaunu prasmi, ko sauc „Nākotnes kompetence”. „Nākotnes kompetences” ietvaros tiek īstenoja starpdisciplīnu un daudzdisciplīnu pieeja drošībai, kas ietver arodmedicīnu, arodpsiholoģiju, drošības tehniku, sporta zinātni, mācekļu apmācību un vadības stilus. Integrēti apvienojot četru galveno prasmju elementu mācīšanos, mācekļi apgūst arī piekto, „Nākotnes kompetences”, prasmi.

Drošības kompetence: Izmantojot plaša mēroga projektu, mācekļus aktīvi iesaista tādu jautājumu risināšanā, kas

attiecas uz darba drošību. Viņi fotografē situācijas darba vietā ar digitālo kameru, pēc tam komanda tos analizē un eksperta vadībā rod risinājumu.

Veselības kompetence: otrajā gadā mācekļiem nosaka „Darbam derīga dzīvesveida nedēļu” (*Pro-fit lifestyle week*), kas izstrādāta speciāli šai vecuma grupai. Galvenie temati ir vesela mugura, stresa vadīšana, narkotiku/zāļu atkarības novēršana, darba drošība un veselība, veselības veicināšana darbā, veselības cikls, darba izpilde un sporta nodarbības.

Personiskā kompetence: atsevišķos semināros apmācību laikā pārliecinātas personības attīstības moduļa (*‘es esmu tā vērts’*) ietvaros tiek piedāvāta retorikas spēju, komandas formēšanas, pašnovērtēšanas attīstīšana, utt. Dažādu spēju grupas palīdz attīstīt sociālās prasmes.

Tehniskā kompetence: apmācība

tiek uzskatīta par investīciju nākotnē, kura apvieno labi apgūtas prasmes un ievieš jaunas prasmes, kas savienojumā dod labumu gan individuālai personai, gan kompānijai kopumā.

Drošības kompetences apmācība *Weitwinkel* (plaša apjoma) projektā

„Nākotnes kompetences” drošības kompetences elements ietver *Weitwinkel* vai *Plaša mēroga* projektu. Tā kā tā ietver darba telpas fotografēšanu, projekta sākumā tika organizēta plaša informatīva sanāksme, kurā piedalījās darba vadītāji un darba padome, lai izskaidrotu tehniskiem darbiniekiem ‘slēptās kameras’ situācijas iemeslu un nolūku un lai mazinātu jebkādas bažas, ka vadība to varētu izmantot, lai ieviestu strādājošo papildus novērošanu. Jaunāko paaudzi aicināja atbalstīt vecākos strādniekus. Turpmāk sniegti dažādi piemēri par jauno strādnieku novērojumiem:

1. piemērs Salauzts grīdas dēlis paaugstinātā savienojošā pārejā	Kritiens	Dēlis tika nomainīts un nostiprināts
2. piemērs Savienojošās (feeder-line) pieslēgtām kāpnēm nebija pienācīgi uzkārtas uz āķiem	Kāpņu izliekšanās	Darbinieku uzmanība tika tam pievērsta un kāpnes tika pienācīgi uzkārtas.
3. piemērs Noliktavā koka paletes bija slikti sakrautas, apakšā to daļas bija izvirzītas – slikti krāvēju darbs	Visas paletes izliekšanās, kaudze var uzkrīst strādniekiem, utt.	Paletes tika sakrautas no jauna. Attiecīgiem strādniekiem sniedza papildus apmācību un instrukcijas.
4. piemērs Dzelzs brīdinājuma stabs bija domāts, lai pasargātu no briesmām, bet bija uzstādīts tā, ka cilvēki varēja pakrist pār to.	Kritiens	Brīdinājuma stabs tika noņemts, izlabots un uzstādīts pareizi.
5. piemērs: Drošību telpā, kur pastāv kritiena draudi, nodrošināja tikai ar brīdināšanu lentu.	Kritiens	Tika uzstādīta drošības margas. Tika organizēts kurss par dažādiem bīstamu situāciju nožogojuma veidiem

atsevišķās profesijās (‘darbam noderīgs’) notiek ciešā sadarbībā ar profesionālām skolām, kuras aptver gan teoriju, gan praksi. Kompānijas vecākā līmeņa darbinieki (speciālisti, amatnieki, meistari) ir sagatavoti un apmācīti nodot savas zināšanas un pieredzi.

Nākotnes kompetence: Jauna prasme

Papildus apmācību pasākumi aptver:

- Ikgadējo *Drošības dienu*, kas ietver mašīnu aizsardzību, ādas aizsardzību, elektroaizsardzību, pirmo palīdzību un kompānijas ugunsdzēsības dienestu;

Turpinājums 12. lpp.

Turpinājums no 11.lpp.

- Speciālistu, meistarų apmācību par jauno darbinieku mācīšanu, 2-3 dienas (reizi trīs gados);
- Papildus Drošības apmācības pasākumi, vienreiz gadā, jauniem darbiniekiem (tematu piemēri: individuālie aizsardzības līdzekļi, vispārējie darba un vides aizsardzības pasākumi, avārijas trauksmes plāns, rīcība ugunsgrēka gadījumā, drošības datu lapas, darbs ar bīstamām vielām, noteikumi par sprādzienbīstamām atmosfērām (ATEX) un likumā noteiktās prasības;
- Visu jauno darbinieku apmācību pirmās palīdzības sniegšanā;
- Veselības ciklu jauniem darbiniekiem.

Rezultāti

Projekta rezultāti bija šādi:

- Kopš projekta sākuma 2002. gadā ievērojami samazinājies nelaimes gadījumu skaits darbā, kuros cietuši jaunie darbinieki, kas ir mazāks par vecāko darbinieku piedzīvotu nelaimes gadījumu skaitu;
- Uzlabota komunikācija starp jaunākiem un vecākiem darbiniekiem;
- Veicināta iecietīga attieksme pret neizdevīgā stāvoklī esošiem jauniešiem, kuri tiek integrēti komandā;
- Prasmju nodošana (īpaši prasmju mijiedarbība) ārpus darba vietas.

Priekšrocības, ko dod pieeja „Nākotnes kompetences” drošības apmācībai, ir šādas:

- No personāla viedokļa: nelaimes gadījumu skaita darbā samazināšanās un prasmju izmantošana arī personiskā dzīvē;
- No sociālā viedokļa: komunikācijas uzlabošana un pašapziņas stiprināšana;
- No ekonomikas viedokļa: mazāka kadru mainība, dīkstāves samazināšanās un mazākas izmaksas dīkstāves samazināšanās rezultātā.

Komentāri

Darba drošība un veselība ir svarīga un neatņemama vispārējās mācekļu apmācības un prasmju attīstīšanas projekta daļa. Lai attīstītu draudu noteikšanas prasmes un iesaistītu jaunus mācekļus riska situāciju novērtēšanā, izmantotas reālas situācijas darbā.

Vibrācija

No pētījuma “Darba apstākļi un riski Latvijā” 2005-2007

Kas ir vibrācija?

Vibrācija ir materiālo daļiņu (cietas vielas, šķidrums, gāzes) svārstības un to kustība. Nosaukums „vibrācija” cēlies no vārda „vibrare”, kas latīņu valodā nozīmē trīcēt, svārstīties (Kaļķis, 2001). Cilvēks, saskaroties ar vibrācijas avotu, uztver vibrāciju ar svārstību frekvenci no 0 līdz 8000 Hz (5). Vibrāciju palīdz raksturot tas, cik tālu un cik ātri priekšmets svārstās, un tās aprakstīšanai tiek izmantoti termini: frekvence (Hz), amplitūda (m) un paātrinājums (m/s^2). Šie rādītāji palīdz raksturot vibrācijas „stiprumu” (intensitāti) darba vidē/procesos, ko nepieciešams ņemt vērā, izvērtējot vibrācijas iedarbības ietekmi uz cilvēka organismu. Vibrācijas raksturošanai darba vidē/procesos tiek izmantots vibropaātrinājums (m/s^2), kas norāda uz svārstību enerģiju un vibrācijas ietekmi uz cilvēka veselību. Vibropaātrinājums tiek noteikts objektīvi, veicot laboratoriskos mērījumus, kas ļauj novērtēt vibrācijas radīto riska pakāpi konkrētā darba vietā/procesā (Kaļķis, 2001; „Darba higiēna”, 2003).

Vibrācijas iedarbības veidi

Plaukstu un rokas vibrācija – vibrācija, kas tiek pārvadīta caur nodarbinātā rokām ar darba aprīkojumu, kura darbība ir saistīta ar sitieniem un rotāciju, radot risku nodarbinātā drošībai un veselībai.

Visa ķermeņa vibrācija – vibrācija, kas tiek pārvadīta caur stāvoša vai sēdoša nodarbinātā atbalsta virsmām un pamatā skar visu ķermeni, radot risku nodarbinātā drošībai un veselībai (Eglīte, 2000; “Darba apstākļi”, 2003).

Visa ķermeņa vibrāciju var iedalīt pēc vibrācijas rašanās avota:

- transporta vibrācija – vibrācijas avoti ir dažādi transporta līdzekļi (automašīnas, traktori utt.);
- transporta – tehnoloģiskā vibrācija – virzes kustība pamatā ir ierobežota, bet vibrāciju rada to tehnoloģiskā darbība (ekskavatori, autoceltni, iekrāvēji utt.);
- tehnoloģiskā vibrācija – stacionāri izvietoti mehānismi (kokapstrādes un metālapstrādes darba galdī, ventilācijas iekārtas, dzirnavas u.c.) (Kaļķis, 2001).

Turklāt, plaukstu un rokas un visa ķermeņa vibrācijas iedarbība laikā var būt:

- periodisku svārstību veidā – kustības, kas periodiski atkārtojas. Ikdienā tās ir bieži sastopamas, piemēram, pietiekami nenobalansēti automašīnas riteņi;
- neperiodisku jeb stohastisku svārstību veidā – bieži sastopamas dabā, tām raksturīgas daudzas frekvences plašā frekvenču diapazonā, piemēram, braucot automašīnai pa nekvalitatīvu ceļu segumu;
- īslaicīgu svārstību un triecienu veidā – īss iedarbības laiks un tie notiek pēkšņi, piemēram, kniedēšanas āmuru darbība (Kaļķis, 2001).

Vibrācija darba vidē

Gan plaukstu – rokas, gan visa ķermeņa vibrācija ir izplatīta darba procesos, kas saistīti ar dažādu materiālu (koka, metāla u.c.) ražošanu un apstrādi, kā arī ar dažādu mašīnu (smagās mašīnas, traktori u.c.) un iekārtu (ražošanas līniju, motoru, ģeneratoru, u.c.) darbību un apkalpošanu. Abu veidu vibrācija ir viens no svarīgiem riska faktoriem tādās nozarēs kā kokapstrāde un mežizstrāde, metālapstrāde, transportlīdzekļu ražošana, apkalpošana un remontēšana, būvniecība, elektroenerģijas ražošana, pārtikas ražošana u.c. (Eglīte, 2000).

Turpinājumu par vibrācijas izplatību darba vidē lasiet nākamajās “DAZ”!